

Svar på skriftligt spørgsmål om kriminalisering av medlemskap i terroristorganisationer

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 300/2019 rd undertecknat av riksdagsledamot Jaana Pelkonen /saml:

Ämnar regeringen vidta brådsakande åtgärder för att kriminalisera medlemskap i terroristorganisationer och

vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att främja finska medborgares säkerhet och för att sänka hotnivån för terrorism i Finland?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

I Finland har medlemskap i terroristorganisationen inte stadgats som straffbart under den brottsbenämningen. I praktiken innebär hörande till en organisation aktivt deltagande i dess verksamhet. Rambeslutet om terroristbrott 2002/475/RIF förutsatte och direktiv (EU) 2017/541 som ersatte rambeslutet förutsätter på samma sätt att medlemsstater föreskriver om straffbarheten av medverkan i terroristgruppens verksamhet. I samband med införandet av rambeslutet uppfylldes denna skyldighet genom att det i 34 a kap. 4 § i strafflagen (39/1889) stadgades om att främjande av en terroristgrupps verksamhet är straffbart. Till nämnda brott gör sig en person skyldig som för att främja brott som begåtts i terroristiskt syfte eller förberedelser av sådana brott genom att gå tillväga så som anges närmare i paragrafen (till exempel utrustar en grupp med explosiva varor, skaffar gruppen lokaler eller fordon eller utför för gruppen viktiga ekonomiska ärenden).

Förutom främja och leda en terroristgrupps verksamhet (34 a kap. 3 § i strafflagen) är det möjligt att även begå andra terroristbrott än vad som anges i 34 a kap. i anslutning till en terroristgrupps verksamhet. Detta gäller till exempel förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte (2 §) och meddelande av utbildning för ett terrorismbrott (4 a §), deltagande i utbildning för ett terroristbrott (4 b §), rekrytering för ett terroristbrott (4 c §) och resa i syfte att begå ett terroristbrott (5 b §)

När direktivet om terroristbrott verkställdes 2018 bedömdes även om det är motiverat att straffbelägga hörande till en terroristgrupp eller terroristorganisation (RP 30/2018/rd). Då kom man av ett flertal olika anledningar fram till ett negativt beslut.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 300/2019 vp

Begreppet ”hörande” kan redan i sig vara problematiskt och hur ”hörande” påvisas. Organisationerna i fråga för inga register eller förteckningar över personer som deltar i deras verksamhet och ger inte dem som deltar i verksamheten några dokument som visar att de hör till organisationen, och av vilka man formellt skulle kunna sluta sig till att de hör till organisationen. Det är rentav möjligt att tolka ”hörande” så att det omfattar till exempel vistelse och umgänge tillsammans med personer som hör till en terroristgrupp utan att man på något sätt deltar i deras brottsliga verksamhet. I detta sammanhang kan också konstateras att internationella skyldigheter inte förutsätter att hörande till en terroristgrupp straffbeläggs.

Riksdagens grundlagsutskott har i ett flertal utlåtande om terroristbrott (t.ex. GrUU 26/2014 rd, GrUU 37/2016 rd och GrUU 20/2018 rd) fäst särskild uppmärksamhet vid den straffrättsliga legalitetsprincipen som förutsätter att brottsrekvisit för brottet uttrycks i lagen med tillräcklig precision så att det utgående från formuleringen av bestämmelsen skäligen kan förutses om åtgärden eller försummelsen är straffbelagd. Grundlagsutskottet har också fäst uppmärksamhet vid att straffbarheten för terroristbrott placeras mycket långt från det egentliga terroristbrottet utan att det består någon fara för att ett terroristbrott ska begås (GrUU 56/2016 rd).

Med tanke på den straffrättsliga legalitetsprincipen är hörande till en terroristorganisation och deltagande i dess verksamhet på ett noggrant avgränsat sätt uttryck för begångna terroristbrott som rentav ha begåtts mycket långt från brottet som begicks i terroristiskt syfte (”terrordådet”) och med vilka man heltäckande kan straffbelägga betydande gärningar som främjar sådana brott. Det är egentligen inte möjligt att passivt höra till en terroristgrupp så att det i sig inte redan är straffbart. Av principen följer också ett retroaktivt förbud i strafflagstiftningen utifrån vilket straffbestämmelser endast kan tillämpas på brott som begås efter att dessa trätt i kraft.

Hörande till en terroristorganisation och kriminalisering i anslutning till detta bedömdes i en kommitté som tillsattes av Europeiska Rådet 2015 i samband med att ett tilläggsprotokoll bereddes för konventionen om förebyggande av terrorism. Långtgående på grund av frågorna i anslutning till den straffrättsliga legalitetsprincipen åläggs staterna i tilläggsprotokollet att straffbelägga deltagande i en verksamhet som en sammanslutning eller grupp bedriver i syfte att begå ett terroristbrott. Enligt en bedömningspromemoria som utarbetades vid justitieministeriet samma år som tilläggsprotokollet skrevs förutsätter artikeln inte ändringar i lagstiftningen. Riktigheten denna bedömning kommer emellertid fortfarande för granskning när Finland ansluter sig till tilläggsprotokollet. Justitieministeriet följer även i övrigt med den internationella utvecklingen.

Det är svårt att dra långtgående slutsatser om lagstiftningen i olika stater eftersom det är helheten av bestämmelserna om en viss typ av brott som är avgörande och sätten att skriva bestämmelserna varierar betydligt. I Finland har vi till exempel flera och mer detaljerade straffbestämmelser gällande terroristbrott än i många andra länder med vilka gärningar i anslutning till en terroristgrupps verksamhet mycket långtgående har kriminaliserats.

I november 2018 godkändes statsrådets principbeslut till nationell strategi gällande bekämpning av terrorism 2018–2021. I strategin har de strategiska målen för bekämpningen av terrorism fast-

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 300/2019 vp

ställt. Huvudpunkten när det gäller bekämpningen av terrorism ligger på förebyggande verksamhet. Målen som anges i strategin stöder de sammanlagt 31 strategiska åtgärder i anslutning till bekämpning som fastställs i strategin. Det är de utnämnda aktörerna som ansvarar för att åtgärderna förverkligas vilket följs upp bl.a. av samarbetsgruppen för bekämpning av terrorism som leds av inrikesministeriet.

Åtgärdsprogrammet för förebyggande av våldsam radikaliserings och extremism 2019–2023 har utarbetats och behandlas under de närmsta veckorna i statsrådet. Åtgärdsprogrammet har tagits fram i ett omfattande samarbete mellan olika myndigheter och organisationer vars aktörer även deltar i verkställandet. Till de viktigaste målen i programmen hör bland annat att utveckla vidare det lokala förebyggandet av våldsam radikaliserings, i enlighet med FN:s riktlinjer förstärka ungas deltagande i förebyggande verksamhet, bekämpa terroristisk propaganda och olagliga hatyttringar samt rekrytering till våldsamma extremistiska grupper och deras verksamhet. Dessutom har det bestämts mål och åtgärder i programmet med vilka polisen, mottagningscentralerna, social- och hälsoväsendet samt undervisningsväsendet utvecklar sin beredskap när det gäller att förebygga våldsam radikaliserings och extremism. Verkställandet av programmet koordineras av den nationella samarbetsgruppen och resultaten rapporteras till ministergruppen för rättskipning och intern säkerhet.

Justitieministeriet kommer ännu att utvärdera reglering gällande deltagande i en terroristorganisationens verksamhet och hörande till en terroristorganisation, med beaktande av också andra staters terrorismbrottslagstiftning.

Helsingfors 5.12.2019

Justitieminister Anna-Maja Henriksson